

EL VALOR DE L'EDUCACIÓ MUSICAL PER A LES FAMÍLIES DE L'ALUMNAT D'EDUCACIÓ INFANTIL

*The value of musical education by the families of
kindergarten students*

Autor/a: Mireia Coll i Vicente
Assignatura: Treball final de grau
Director/a del treball: Miquel Alsina Tarres
Grau: Grau en Mestre/a d'Educació Infantil
Facultat d'Educació i Psicologia
Universitat de Girona
Curs: 2019/2020

AGRAÏMENTS

M'agradaria donar les gràcies a totes les persones que han fet possible que pogués tirar endavant amb aquesta recerca, en especial:

Als alumnes de l'Escola Montjuïc de Girona i al personal docent i no docent del centre pel seu tracte humà i per fer-me sentir com una més de la seva comunitat. Especialment a la Berta, la Laura i la Vanessa per la seva atenció, confiança i suport.

A en Miquel Alsina per l'excel·lent tutorització. Pel seu constant suport, paciència, dedicació, professionalitat, coneixement i en especial per la seva passió per l'educació reflexada en la seva tasca com a tutor. Sense ell no hauria estat el mateix.

Als meus amics/es i companys/es de grau i de menció de música, pel constant afecte, sinceritat, ajuda, recolzament i ànims per seguir endavant.

I finalment des del cor als meus pares i a les meves dues germanes, per l'ajuda constant, per tot el suport incondicional, per confiar i creure en mi. Sense ells no hauria estat possible arribar fins aquí.

SUMARI

1. Introducció	5
2. Marc teòric	5
2.1. Les bases metodològiques	5
2.2. El desenvolupament de l'infant envers la música	8
2.3. Els beneficis de la pràctica musical	10
2.4. El paper del mestre/a	12
2.5. El paper de les famílies	13
3. Mètode	13
3.1. Objectius	13
3.2. Contextualització	14
3.3. Disseny i procediment	15
3.3.1. Eines de recerca	15
3.3.2. Pla d'actuació	16
3.3.3. Altres propostes d'acció	18
3.3.4. Procediment de la implementació	19
3.3.5. Procés seguit per la selecció d'articles	19
4. Resultats	20
4.1. Resultats del qüestionari	20
4.2. Resultats esperats de la implementació de la proposta	28
4.3. Resultats globals de tot l'estudi	29
5. Discussió i conclusions	32
5.1. Assoliment objectius	32
5.2. Resultats del treball a partir del marc teòric i de la metodologia .	33
5.3. Implicacions teòriques, didàctiques i/o educatives	33
5.4. Limitacions del treball i propostes de millora	33
5.5. Propostes per a futures recerques	34

5.6. Implicacions ètiques del treball	34
5.7. Conclusió final	35
6. Referències	36
7. Annexos.....	38

RESUM DEL CONTINGUT

A través de la investigació-acció he fet una petita recerca que pretén justificar que el treball de la música és essencial en el desenvolupament dels infants, en especial en les primeres edats. Tot justificant amb dades científiques, exposo els beneficis de la música i com s'ha d'abordar aquest art des de l'educació. Tanmateix, comprovo a petita escala que, tot i que la majoria de famílies de l'escola Montjuïc de Girona valora aquesta àrea, hi ha famílies que consideren que és prescindible. Finalment, presento una proposta d'acció per donar resposta a aquesta situació i atorgar més presència a la música a l'aula d'infantil.

PARAULES CLAU

Musica, educació, infantil, comunitat educativa

ABSTRACT

Through the research-action methodology I have done a little research that aims to justify that the work of music is essential in the development of children, especially in early ages. While justifying with scientific data, I expose the benefits of music and how this art should be approached from education. However, I find on a small scale that, although most families at the Montjuïc school in Girona value this area, there are families who consider it dispensable. Finally, I present a proposal for action to respond to this situation and give more presence to music in the kindergarten classroom.

KEY WORDS

Music, education, kindergarten, educational community

1. Introducció

El tema d'estudi del present Treball de Final de Grau és la importància del treball de la música en el període educatiu dels infants, en especial en l'etapa d'infantil. El principal objectiu és transmetre el gran impacte que té la música en el desenvolupament integral dels alumnes. Fer visible que aquesta àrea és igual d'important que les altres, i esbrinar si les famílies de l'Escola Montjuïc de Girona saben que la música és una de les peces essencials en el desenvolupament dels seus infants.

Què m'ha impulsat a desenvolupar aquest estudi? Des que estic en el camp de l'educació, concretament ara fa sis anys, quan vaig començar a cursar el Cicle Formatiu de Grau Superior d'Educació Infantil, he vist que en general a les escoles on he estat fent pràctiques, no se li dóna la importància que mereix a la música. Aquesta sol tractar-se com una àrea d'aprenentatge secundària, a la qual se li pot dedicar menys temps i esforç. La música, juntament amb la dansa i les arts plàstiques, acostumen a ser les activitats educatives més oblidades. Però penso que s'han de potenciar perquè, tal com afirmen alguns autors amb els seus estudis, aquestes són àrees igual d'importantes i contribueixen a formar individus potencials, equilibrats i actius en la societat. Així és que, considero que és important que els mestres proporcionem una educació artística de qualitat, des d'un vessant d'ensenyament-aprenentatge vivencial, lúdic i globalitzador.

2. Marc teòric

2.1. Les bases metodològiques

Segons Bernal i Calvo (2000), etimològicament la paraula música prové del llatí *musa*, i a la vegada de la paraula grega *musike*. Ambdues autores diuen que el seu significat, entre altres, és: cant, poema, estudi, ciència, melodia. Així i tot, afirmen que la definició més difosa és la que diu que la música és *l'art de combinar sons en el temps*. En el so i en les combinacions conscients dels seus paràmetres, intensitat, altura, durada i timbre, és on la música cobra la seva autèntica realitat. Sabent, doncs, què és la música, ens plantejem si és necessari treballar tots aquests paràmetres amb els infants i si és important donar-li un lloc en l'educació i la formació d'individus.

Seguint la teoria de Bernal (1999), cal destacar que tots els pedagogs considerats fonamentals en el camp de l'educació infantil com Froebel (1782-1852), Montessori (1870-1952), Decroly (1871-1932) o les germanes Agazzi (Rosa 1866-1951 i Carolina 1870-1945), reconeixen la importància de l'educació musical en aquestes edats i la seva contribució en el desenvolupament integral del nen. Montessori i les germanes Agazzi, proposen un programa específic que descriu les activitats musicals que haurien de realitzar-se. Maria Montessori considera l'educació com a "desenvolupament" i pren com a punt de partida l'educació sensorial i la utilització d'un material específic. Aquesta autora organitza l'aula per racons, on roman el material sensorial que contribueix a la realització de jocs perceptius. A través de "la lliçó del silenci" és com Montessori fa que els infants s'acostumin a escoltar, educant la seva atenció perquè reconeixin els sons que es produeixen al seu al voltant i puguin captar millor el llenguatge articulat. El mètode d'aquesta autora són molt nombrosos, i estan pensats per a fer treballs concrets. Entre els relacionats amb la música, ressalten les taules cromàtiques, les caixes de sons, les campanes musicals, els tubs de metall ressonador, petites arpes, etc. Tanmateix, Rosa i Carolina Agazzi, mestres i seguidores de Froebel, van configurar un mètode on es reflecteix la importància de l'educació musical, amb el qual proposen un programa on la pràctica rítmica i el cant, entre altres, són les principals eines per treballar la música en les primeres edats. A finals del segle XIX i començaments del XX, es produeix un procés de renovació pedagògica amb el qual sorgeixen nombrosos mètodes i orientacions didàctiques. Uns autors donaran major importància a la fonamentació psicològica de la pedagogia, uns altres adaptaran l'ensenyament a les aptituds i a les diferències individuals, etc. Però, realment la preocupació per l'educació musical es posa de manifest en una sèrie de músics (pedagogs) que, qüestionant-se la manera tradicional d'ensenyar música, consideren que l'educació musical ha de dur-se a terme en els centres escolars, en un ambient de joc, alegria i confiança on els infants puguin desenvolupar la creativitat. Les metodologies musicals prenen a l'infant com a base i que aquestes desemboquen en un tipus d'educació musical en la qual es desenvolupa la individualitat i la creativitat de cada infant, observant i escoltant les seves creacions: Dalcroze (1865-1950), Martenot (1898-1980), Orff (1895-1982), Willems (1890-1978), Kodaly (1882-1967), Ward (1879-1975), Suzuki (1898-1998), etc. Aquestes metodologies s'anomenen mètodes actius perquè, en major o menor mesura, afavoreixen la participació dels

infants, no parteixen d'un coneixement teòric i els fan viure i experimentar situacions diverses per a arribar més tard a l'anàlisi sobre bases concretes (Agosthi-Gherban, Rapp-Hess citats per Bernal, 1999). Per a Dalcroze l'educació musical es presenta com una educació rítmica a través del moviment corporal, amb la finalitat de crear un corrent de comunicació contínua entre el cervell i el cos, i per Willems, inspirat en les seves idees de Dalcroze, aconsella l'educació musical des de les primeres edats, quan l'infant és més sensible al mitjà musical (cançons de bressol, infantils...), basa la seva metodologia en la presa de consciència del factor psicològic i pedagògic, donant una extraordinària importància al desenvolupament de la sensorialitat auditiva i fonamentant l'ensenyament dels més petits en dues condicions essencials: la necessitat de posseir un coneixement profund dels principis psicològics de l'educació musical, i la necessitat de disposar d'un material apropiat per a emprendre l'educació sensorial dels nens (Willems citat per Bernal, 1999). Orff, considera que els infants tenen la necessitat de jugar amb la música i que és important que la visquin sense necessitat de comprendre els seus codis o lleis, prenent com a punt de partida el ritme, associant "ritme-paraula", i fent sentir als infants l'aspecte sonor i expressiu de les paraules per a arribar a la melodia. Pel que fa a Kodaly, aquest autor concedeix una extraordinària importància al ritme i a l'audició interior, prenent les cançons folklòriques com a punt de partida, i que Martenot creu que l'objectiu fonamental consisteix a estimular la imaginació creadora i l'expressió gestual a través del moviment sonor, però sempre tenint present dos vessants: l'ensenyament de la música i l'ensenyament a través de la música. Un altre autor com és en Suzuki, considera que qualsevol infant és capaç d'aconseguir la destresa instrumental des d'edats primerenques si s'utilitzen els mètodes adequats per al seu ensenyament; no considera que el talent sigui heretat, sinó el producte resultant de l'adaptació de l'infant al mitjà. No obstant això, cal ressaltar que Despins (1935-actualitat) opina que, en aquestes metodologies s'insisteix més en l'aspecte tècnic que en l'artístic i que l'adult tendeix a provocar inhibició en l'infant. Despins considera que l'educació musical ha de permetre que l'infant sigui un artista natural i no tractar de confinar-lo, amb estratègies poc flexibles, a un art prefabricat i excessivament normatiu. Segon, Bernal i Calvo (2000), autors com Delalande (1657-1726) i Swanwick (1937) consideraven que aquestes metodologies actives proclamen el desenvolupament d'una creativitat restringida perquè totes desemboquen en el llenguatge musical i

en l'educació tonal. Creuen que els infants són músics concrets, que descobreixen utensilis, cossos sonors, i responen davant d'aquests sons com ho faria un músic quan està component. En canvi, prenent altra vegada la teoria de Bernal (1999) com a base, pel que fa a les noves generacions de pedagogs, autors com Françoise Delalande (1941-actualitat), John Paynter (1931-2010), Murray Schafer (1933-actualitat), entre altres, basen les seves indicacions en la necessitat que tenen els infants d'explorar i investigar amb el so, i consideren que si els nens i les nenes són investigadors nats, que investigant és com s'obren a la música, a altres músiques.

2.2. El desenvolupament de l'infant envers la música

“La música es comunicació, es expresión de sentimientos y estados de ánimo, es movimiento y es quietud, es manifestación espiritual. La música es un arte, y como tal, parte del hombre mismo, de su interioridad.” Vargas Dengo (citada per Rojas 2009)

Segons Alsina (1997), l'educació musical comença al ventre de la mare quan l'embrió comença a sentir sorolls des de l'úter. Explica que la primera cançó de bressol que percep el fetus és la veu de la seva mare que li arriba a través de l'interior del cos. Des d'una primera etapa, els nadons ja expressen les seves preferències musicals. Són capaços de localitzar sons i de manifestar amb la relaxació o l'agitació si els agrada o no. L'autor segueix dient que, en general, qualsevol música de contrastos suaus i amb 70 pulsacions per minut aproximadament serà relaxant pel nadó, mentre que qualsevol música de contrastos suaus amb 120 pulsacions aproximadament, que són les pulsacions que té un infant acabat de néixer, serà estimulants. A més, el nadó no té únicament la capacitat de percebre sons (musicals, de la parla, ambientals...), sinó que també s'expressa en totes les situacions. Diu que a poc a poc el noutat va organitzant el món sonor que percep, i que es forma un ordre propi que li permetrà comunicar-se amb la veu o donant cops amb qualsevol objecte o sobre qualsevol objecte. Així, tal com diu Alsina (2017), quan el nadó té aproximadament un mes i mig, ja “canta”. És a dir, en aquest moment evolutiu l'infant és capaç d'emetre sons a diferents alçades que, sense ser encara melodies, li permeten cridar l'atenció del seu entorn a través de sons llargs,

ascendents o descendents (*glissandos*). És possible que abans del mig any de vida l'infant ja comenci a taral·lejar alguna cantarella, però no és fins aproximadament als 6 mesos, depenent de les seves capacitats i dels estímuls rebuts, que comença a balbucejar sons que ha anat ordenant i classificant. Aquesta comunicació a través de la parla es va concretant paulatinament en l'habilitat per emetre vocals (cap als 9 mesos aproximadament) i consonants (cap als 12 mesos), els sons comencen a ser bastant precisos i repetits (pa-pa, ma-ma, to-to, ti-ti, g-g-g). El primer interval que els nadons són capaços d'afinar és el de tercera menor, que, de fet, és la cantarella que trobem en quasi totes les cançons infantils (Sol-Mi). Des de l'any i mig aquestes cançonetes són el nucli melòdic de l'expressió musical de l'infant i rítmicament li atrauen els tempos situats entre les 110 i 120 pulsacions per minut. L'últim autor citat també explica que les peces musicals preferides dels nadons seran aquelles que ja coneix (raó per la qual és convenient ampliar el seu repertori d'audicions). Per l'infant els fonemes de la lletra i els sons de la melodia seran menys significatives que el ritme i que el moviment corporal que li provoqui aquest ritme. A partir dels dos anys, el desenvolupament que permetrà desenvolupar futures capacitats de l'infant s'estanca, perquè en aquest punt aquestes capacitats són potencialment les mateixes que en els adults. Fins aquí, el seu ritme de creixement, comparat amb totes les etapes posteriors, ha estat vertiginós i s'ha basat en la seva experiència sensoriomotriu. A través de jocs (visuals i sonors, vocals i corporals) propis de l'infant i de l'ambient, s'han organitzat classificacions i relacions entre tots els seus sentits i el món sonor, visual, tàctil, olfactiv i del gust. Tanmateix, partint de la base teòrica de Sarget (2003), dels dos als tres anys, l'infant adquireix maduració en les extremitats i això li permet tenir una millor coordinació psicomotriu i una resposta rítmica més precisa en acord al ritme i al caràcter de la música que escolta. Gràcies al seu avenç lingüístic i al desenvolupament de la memòria primerenca indueixen a l'infant a reproduir frases de cançons escoltades, però amb una entonació poc exacta. Gradualment, les vocalitzacions espontànies dels nens i nenes d'aquesta edat es van ajustant als moviments melòdics de les cançons que escolten. Concretament diu que es van adequant als girs ascendents, descendents, unísons, glissandos, etc. Més específicament, l'autora també explica que a aquesta edat és freqüent l'ús de terceres menors i majors, incorporant-se ràpidament a l'estructura cognitiva els intervals de quarta

i quinta. A més, els intervals més usuals en els primers esbossos de cançons, coincideixen amb els intervals més utilitzats en les cançons de totes les cultures, pel qual es produeix un paral·lelisme entre el món infantil i el dels adults. A partir dels tres anys, els infants adquireixen encara més coordinació en els moviments i això dóna pas als jocs cantats de caràcter imaginatiu, mostrant major internalització de la resposta a la música i a la seva aplicació en activitats lúdiques i socials. A més, en aquest període, són capaços d'interpretar espontàniament cants basats en els seus propis esquemes interns, i en aquestes improvisacions, assimilen elements melòdics i rítmics procedents de cançons de l'entorn. Dels quatre als cinc anys, tot i que han adquirit major control psicomotor i de sincronització de moviment amb el ritme musical, els infants prefereixen escoltar música atentament, en comptes de moure's espontàniament per l'espai en la seva resposta. El joc simbòlic és un dels principals protagonistes en l'etapa d'infantil i el cant i els jocs, representen una part important d'aquest. Així mateix, en aquesta etapa es produeix una ampliació de l'àmbit sonor en relació amb l'afinació i discriminació d'alçades. A partir dels quatre anys, els infants comencen a retenir més nombre de melodies i d'extensió cada vegada més llarga, i inclús componen les seves pròpies cançons. Al final de l'etapa d'infantil, als cinc als sis anys, el desenvolupament d'habilitats psicomotrius continua, a la vegada que el cant afinat i el sentit tonal van progressant. A més a més, adquireixen major precisió dels elements musicals i això contribueix a la consolidació del sentiment tonal i a la construcció de melodies entorn als eixos jeràrquics fonamentals: tònica, dominant i subdominant.

2.3. Els beneficis de la pràctica musical

«La música es para el alma, lo que la gimnasia para el cuerpo». Platón, 427 a. C.-347 a. C. (citada per Jauset, 2016).

Ara sabem el que diuen els autors, de quina manera hem de transmetre la música i també com es desenvolupen els infants, però què en traiem d'aquest art exactament, anem a veure quins són els seus beneficis en termes més científics. Alguns autors més recents com Jauset (2016), constaten que la música, juntament amb el moviment, són uns dels principals factors que afavoreixen el desenvolupament de la capacitat plàstica del sistema nerviós.

Afirma que especialment a les primeres edats, fins als 7 anys, és l'etapa en la qual la capacitat de produir noves connexions cerebrals és més eficient. A més, aquest mateix autor constata que la música combinada amb el moviment produeix efectes superiors als que proporcionen cada una d'aquestes activitats de forma independent.

“La neuroplasticitat es la base de la memoria, de la adquisición de habilidades (motoras y cognitivas) y de la recuperación de lesiones.” Jordi A. Jauset, 2016.

Segons Jauset (2016), els primers cinc anys de vida existeixen unes condicions molt favorables de neuroplasticitat. Diu que el cervell d'un infant de dos anys té el doble de sinapsis que un adolescent o un adult i es donen unes condicions biològiques que faciliten l'adquisició d'habilitats. Posteriorment, l'autor segueix explicant que, al llarg de tota la vida continuem tenint aquesta capacitat d'aprenentatge però requerirà un major esforç. Així és que, si en aquests primers anys de vida estímulen aquesta capacitat plàstica del cervell mitjançant la música i el moviment, l'infant desenvoluparà un major nombre de connexions. D'aquesta manera, es fomentarà l'adquisició d'habilitats cognitives i motores, afavorint, així, el procés d'aprenentatge d'aquest infant. A més, hi ha autors com Casas (2001) que relacionen estretament l'educació musical amb el desenvolupament de les intel·ligències múltiples. Aquesta autora afirma que la pràctica musical promou el desenvolupament d'altres competències intel·lectuals, i que com més aviat s'estableixi un contacte directe i seriós amb la música, major serà l'oportunitat d'enfortir altres dimensions de l'ésser humà. Se sap que el fet de tenir una bona orientació en el procés d'ensenyament-aprenentatge de la música contribueix a millorar la capacitat d'escolta, de concentració, d'abstracció i d'expressió. També diu que millora l'autoestima, el criteri, la responsabilitat, la disciplina, el respecte, la socialització i l'actitud creativa, i que a més permet integrar els elements musicals al nostre món intern: el ritme amb la corporalitat; el ritme i la melodia amb el món sensorial i afectiu i el ritme, la melodia, l'harmonia i el timbre amb el món sensorial, l'afectiu i el cognitiu. Les persones som éssers de vibració i que, per tant, la música que està composta de vibració sonora incideix directament sobre el nostre ser. La

música és vida i que l'ésser humà és la màxima expressió de la vida i que podem utilitzar la música per harmonitzar totes les nostres dimensions (Casas, 2001).

2.4. El paper del mestre/a

En tot aquest procés d'adquisició d'aprenentatges i de desenvolupament que hem vist, quant al paper del mestre/a, tal com diuen Bernal (1999) i Bernal i Calvo (2000), l'especialista en educació infantil ha de ser el motivador i el coordinador d'aquest procés educatiu de l'infant. La tasca del mestre consisteix en guiar-lo i oferir-li les condicions adients perquè pugui relacionar el que ja sap amb les noves experiències (aprenentatges significatius), de manera que pugui construir el seu coneixement, potenciant les seves facultats i desenvolupant la sensibilitat, les aptituds i l'actitud positiva cap a la música. A més, tal com diu Bernal (1999), la intervenció educativa del mestre en l'àmbit de l'expressió musical, tindrà com a objectiu desenvolupar processos d'ensenyament-aprenentatge que capacitin als infants per percebre i expressar-se a través de la música, que significa educar (desenvolupar) la seva oïda, la veu i el ritme. Bernal i Calvo (2000) expliquen que per apropar la música als infants de forma significativa s'ha d'aplicar un ensenyament-aprenentatge actiu, lúdic, vivencial i globalitzador. Així, tal com diu Montero (2004), per educar l'oïda dels infants la millor manera és fer-ho de forma lúdica. Explica que el joc és una font de plaer i un espai de llibertat, i igual que el joc, la música també és una font de plaer que, unida al plaer del joc, propicia un espai únic d'interacció per aconseguir els objectius de l'educació musical. Per aquesta raó, aquest autor afirma que alguns pedagogs musicals han inclòs el joc en les seves metodologies com un dels elements importants per l'aprenentatge de la música. A més, l'autora afegeix que la percepció i l'expressió són els dos pilars en els quals es fonamenta l'educació musical a l'aula. Diu que els processos perceptius i els seus elements són la base de l'audició, però són igual d'importants que aquests els processos expressius. L'autora constata que expressar adequadament les percepcions ens porta a aconseguir processos comunicatius de qualitat amb l'entorn. L'audició condueix cap a l'expressió musical, i aquesta expressió es realitza a través del cant, el ritme, el moviment i la pràctica instrumental. Per aconseguir-ho l'autora proposa començar la formació musical dels infants més petits a través de jocs auditius des de la sensibilització i la memòria auditiva. Alguns dels jocs que proposa són els jocs

d'exploració sonora, jocs de paràmetre del so, jocs de percepció i expressió rítmica, entre altres. Montero (2004) diu que l'objectiu d'aquests jocs no és només desenvolupar una educació auditiva, sinó inferir en totes les esferes de l'infant i aconseguir un desenvolupament integral.

2.5. El paper de les famílies

Ara que ja sabem quina és la funció del mestre/a, anem a veure quin paper juguen les famílies en l'educació dels infants. Tal com narra Maestre (2009), és important que els pares s'impliquin en l'educació dels seus fills i filles perquè, a més de ser un dret reconegut per la Constitució i desenvolupat en la legislació vigent, és un deure essencial per a exercir una paternitat/maternitat responsable. L'autora afegeix que aquesta implicació és necessària perquè és fonamental que el nen i la nena videntïn que família i escola tenen un punt d'unió, que mantenen unes relacions fluïdes, cordials i constructives. Maestre (2009) continua dient que una actuació coordinada entre ambdós pilars és ideal pel desenvolupament i aprenentatge complet dels nens i nenes, hauran d'interaccionar per unificar i complementar criteris, unificar mitjans i esforços i així, els infants podran percebre una continuïtat entre l'educació que reben en els centres educatius i la que reben a casa. Aquesta col·laboració, segons l'autora, es pot exercir a través de diferents vies i, evidentment, els centres educatius i els docents hauran d'ajustar aquestes últimes a les possibilitats d'intervenció de cada família.

Així doncs, per concloure, només em resta afegir que amb tota aquesta fonamentació teòrica queda demostrat que, en els primers anys de vida de l'infant, introduir i treballar la música és de vital importància, i no només per a l'adquisició de destreses específicament musicals, sinó per la seva evolució integral com a individu.

3. Mètode

3.1. Objectius

Com ja he dit, l'objectiu principal és donar valor a la música, i veure què pensa la comunitat educativa de l'escola per observar la situació. A partir d'aquí, he ideat una proposta per donar resposta al meu propòsit. Per tant, la meua

pregunta d'investigació de la qual parteixo és: Quina valoració rep la música per part de la comunitat educativa a l'Escola Montjuïc de Girona?

A partir d'aquí, em plantejo observar la situació fent un qüestionari a les famílies i al personal docent i no docent de l'escola per veure quina valoració se li dona a la música i si realment cal una intervenció. A causa de la situació actual de pandèmia, però, he reduït el volum de la mostra i he passat el qüestionari només a alguns familiars.

La metodologia en la qual s'emmarca el meu estudi és la d'investigació-acció. Ja que, he fet una petita recerca quantitativa orientada al canvi per intentar millorar l'educació musical a infantil. A partir de l'observació de la realitat en un context determinat, d'una recerca científica i d'una proposta d'intervenció, busco una transformació social.

3.2. Contextualització

Aquest estudi l'he desenvolupat durant el període de pràctiques del quart curs de MEI en menció de música, concretament en els mesos de febrer, març, abril i maig del 2020, a l'Escola Montjuïc de Girona d'Educació Infantil i Primària. Aquest és un centre de titularitat pública i depenent del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. És una escola d'una sola línia i habitualment el nombre total de grups classe de l'escola és de nou. És a dir, tres a l'Educació Infantil (P3, P4, P5) i sis a l'Educació Primària (repartits en els Cicles Inicial, Mitjà i Superior).

En concret, he dissenyat una intervenció per als alumnes de P4. Pel que fa a la meva àrea d'estudi, la música, cal destacar que aquesta escola compta amb una especialista de música amb la qual els alumnes d'infantil ja treballen continguts musicals de forma explícita una vegada a la setmana. A més, amb la tutora de l'aula dediquen una segona sessió. Així i tot, des del meu punt de vista vaig trobar que a la resta d'hores lectives faltava més música i que seria interessant que els infants tinguessin a l'abast un espai a l'aula on poder accedir a continguts musicals de forma més lliure i autònoma a través del joc i l'experimentació.

3.3. Disseny i procediment

Després d'observar i detectar la falta de pràctica musical vaig pensar algunes formes per resoldre-ho. Abans, però, havia d'esbrinar quina valoració es donava a la música per saber des de quin punt partia. Una vegada ho vaig saber, vaig dissenyar una proposta d'acció per donar resposta al meu plantejament.

3.3.1. Eines de recerca

La principal eina de recerca que he emprat ha estat el qüestionari (Annex a). A partir de formular onze preguntes tancades amb 3-4 possibles respostes, i una última pregunta oberta, he obtingut una petita mostra de la valoració. Aquest qüestionari m'ha aportat dades quantitatives de les quals he obtingut unes conclusions en relació amb la meva pregunta de recerca.

Quant a les eines que utilitzaria si dugués a terme la proposta d'acció, principalment hi ha el diari de camp. Aquest és un instrument que he tingut l'oportunitat d'aplicar durant el període de pràctiques, i sota la meva experiència crec que és un material de suport molt interessat. En base a les dades consultades al blog de psicopedagogia Educat, cal destacar que aquest permet enregistrar per escrit la descripció de situacions, activitats, comportaments, entorns, impressions, sentiments, valoracions... Això permet fer un treball de reflexió profunda sobre les nostres vivències durant un procés d'aprenentatge i/o investigació. Aquests trets justifiquen el seu ús i valor pedagògic. A més, cal destacar que per elaborar-lo, no hi ha una única forma, sinó que la seva elaboració és flexible. Quan el vaig aplicar, vaig crear una plantilla (Annex d) la qual em permetia estructurar i ordenar molt bé les observacions i reflexions. Així és que, per aplicar-lo en la meva posada en pràctica, utilitzaria aquesta mateixa plantilla. Per cada setmana faria una reflexió sobre un tema en concret, i una vegada acabés tot el període d'implementació, extrauria unes conclusions globals de tot el diari que formarien part dels resultats de la recerca. Una altra eina que utilitzaria és el vídeo. Enregistraria totes les intervencions per observar el desenvolupament de la proposta amb més deteniment i, així, obtindria informació qualitativa més consistent. Tanmateix, per a l'avaluació global de la proposta, aplicaria diverses eines per comprovar la seva efectivitat. Aquestes

són: una graella d'observació per avaluar la participació dels alumnes, fer petits debats amb els infants al final de les sessions i també demanaria l'opinió de les famílies i dels mestres de l'escola els quals haguessin intervingut directe o indirectament en l'aplicació.

3.3.2. Pla d'actuació

Quant al pla d'actuació, l'activitat principal de la proposta (Annex b) consistirà en crear un cançoner entre tots els alumnes de l'aula amb l'ajuda i participació de les famílies. Es durà a terme de forma regular, és a dir, cada setmana un alumne s'endurà el cançoner a casa i haurà d'escollir i preparar una cançó per ensenyar-la a la resta de companys. D'aquesta manera, cada setmana aprendrem una cançó nova i no serà imposada per la mestra, sinó que l'escolliran els propis alumnes en base als seus gustos i interessos. La cançó i la interpretació seran totalment lliures. Podrà ser en altres idiomes, en relació a altres ètnies i cultures, amb o sense dansa que l'acompanyi, interpretada o no per un o més instruments, la interpretació podrà ser en viu a l'aula, amb algun instrument o element sonor per acompanyar-la, a través de la projecció de fotografies o d'algun vídeo, com per exemple un vídeo d'ells interpretant la cançó o d'intèrprets aliens, o el que sigui en relació amb la peça. També podran fer alguna explicació del tema de la cançó, explicar algun conte on hi hagi la cançó, ensenyar una dansa, preparar algun joc o activitat... El canal de transmissió és molt obert, amb infinitat de possibilitats i totalment lliure per poder deixar anar al màxim la imaginació i la creativitat. L'única consigna que tots hauran de seguir és que en el cançoner hi haurà d'haver el títol i la lletra de la cançó, els quals hauran d'acompanyar-los amb algun dibuix o fotografia. Així, tindrem el recull de totes les peces per conformar el cançoner.

Pel que fa al desenvolupament i organització de l'activitat, cada dilluns un infant s'endurà el cançoner i el dilluns vinent ens presentarà la cançó que ha preparat, de forma que tots tindran una setmana per fer-ho. Cada sessió durarà uns trenta minuts aproximadament i cada setmana ho farà un alumne diferent, fins a arribar a què tots ho hagin fet. La base del cançoner serà un carpesà per poder afegir i treure planes i que sigui un material flexible i manipulatiu. Com que aquest estarà en constant moviment, perquè sempre hi hagi aquest material a l'aula, la mestra

realitzarà una còpia de tot (lletres de les cançons, enregistraments...) i, així, tindrem un segon cançoner al racó que proposo més endavant.

Amb aquesta activitat es dona l'oportunitat als alumnes de participar activament, tot partint dels seus gustos i interessos. A més, crec que és important destacar que d'alguna manera ens permet conèixer-nos més els uns als altres i que pot ser una font d'aprenentatges molt transversals. Les cançons poden tractar de diferents temes amb els quals podem aprofundir i arribar a aprenentatges molt diversos, constructius i significatius. Es poden treballar temàtiques relacionades amb diferents cultures, animals, professions, el cos humà, la natura, aliments, hàbits, rutines, instruments... moltíssims.

Pel que fa al racó de música, aquest estarà equipat amb diferents recursos i materials amb els quals els alumnes podran experimentar i gaudir de la música i les qualitats del so de forma globalitzada. És a dir, l'objectiu principal és donar presència a la música però amb propostes amb les quals es treballin també altres àrees com les ciències, les llengües o les arts plàstiques. Atès que, tal com s'explicita en el currículum del segon cicle d'infantil i tenint en compte les línies d'actuació que s'hi proposen, en aquesta etapa tot el que fan a l'escola és educatiu, i totes les àrees de coneixement i experiència s'han de tractar de forma globalitzada per establir relacions dels continguts a fi de contribuir al desenvolupament integral dels infants per apropar-los a la interpretació del món que ens envolta, perquè puguin donar-li significat i participar-hi de forma activa. En aquest racó hi haurà propostes com: Una tauleta amb diferents jocs i aplicacions musicals (com *Kids Music*, *Toca Dance*, *ABS Music* o *Loopimal*, extretes de la plana web *Educación 3.0*), materials sonors i instruments per fomentar la manipulació i l'experimentació amb el so (com elements de la vida quotidiana i instruments de petita percussió), jocs musicals (com el dòmino de les figures musicals o el "memory" d'instruments musicals), un reproductor de música amb auriculars amb el qual els infants podran treballar l'audició i escoltar diferents estils musicals (com música clàssica, tradicional, electrònica, relaxant, ètnica), contes que tinguin a veure amb la música, entre altres. Aquests recursos els anirem canviant regularment al llarg de tot el curs per tal de proporcionar nous estímuls als alumnes per captar la seva atenció i aconseguir que tinguin ganes de seguir aprenent. Així, aquest serà un espai viu on l'infant serà el protagonista

i on els materials seran un mitjà per arribar a aprenentatges constructius i significatius. Pel que fa al seu desenvolupament, aquest es duria a terme a les estones de racons com un espai més en grups reduïts, tot seguint la metodologia d'infantil de l'Escola Montjuïc.

Pel que fa a l'avaluació de les dues propostes, principalment ho farem a través de l'observació. Per deixar constància de les nostres observacions, utilitzarem una graella d'observació (Annex b). Amb aquesta farem una avaluació global de cada infant de la seva participació en la creació del cançoner i en el racó. Quant al cançoner, proposo avaluar-lo fent ús d'una càmera de vídeo per tenir l'oportunitat de tornar a veure cada sessió amb més deteniment. De vegades, hi ha detalls que se'ns escapen i gràcies a les gravacions podem adonar-nos-en. Finalment, també faria una valoració de l'aplicació del cançoner i del racó per veure si hem aconseguit els objectius i per poder formular propostes de millora.

3.3.3. Altres propostes d'acció

Com a proposta addicional, penso que seria molt interessant que es fessin reunions informatives a les escoles adreçades a tota la comunitat, on s'informés dels beneficis i possibilitats de la música, es proporcionés informació sobre eines i recursos per treballar-la i on es parlés sobre els aprenentatges interdisciplinaris. Sovint, la desinformació és una de les principals causes de moltes problemàtiques, i en aquest cas, crec que a partir d'informar sobre com i per què cal aprendre música és una bona manera d'aconseguir apreciar-la més. També, crec que seria bo organitzar tallers on totes les àrees del coneixement fossin protagonistes al mateix nivell i es treballessin de manera conjunta, com per exemple organitzant un taller artístic de plàstica i música. Aquests tallers es desenvoluparien fora de l'horari lectiu i hi podrien participar tots els membres de la comunitat i, així, fomentàriem l'aprenentatge cooperatiu. Avui dia a les escoles ens trobem amb alumnes i famílies molt diverses, que provenen de diferents nivells socioeconòmics. Molts infants les hores lectives d'escola són pràcticament les úniques en les quals adquireixen aprenentatges de qualitat, i per això considero que oferir educació extracurricular és una forma de perseguir la igualtat d'oportunitats.

3.3.4. Procediment de la implementació

A mitjans del mes de març, vam haver d'aturar el període de pràctiques a causa del virus COVID-19. A aquelles alçades, ja havia fet les dues setmanes de programació del pràcticum de quart, i estava començant a idear la proposta d'intervenció, però no va poder ser. Si ho hagués pogut executar, ho hauria fet de la següent manera. Primerament, hauria acabat de dissenyar bé la proposta i després hauria organitzat les sessions amb les tutores en funció de la seva programació. Seguidament, hauria preparat tot el material necessari per implementar les activitats. Després d'això, uns dies abans de fer les activitats i amb el permís de la direcció del centre i les tutores, hauria passat un comunicat a les famílies per informar que els seus fills i filles formarien part del meu estudi de final de grau. A més, seguint el protocol de drets d'imatge, com gravaria en vídeo les intervencions, també passaria a totes les famílies l'autorització pertinent per demanar el seu consentiment. A partir d'aquí, una vegada ho tingués tot lligat, iniciaria el període d'implementació. Per una banda, hauria fet cinc sessions pel cançoner una vegada a la setmana. És a dir, si ho hagués fet els dilluns, implementaria l'activitat durant cinc dilluns seguits. La primera sessió l'hauria dedicat a l'explicació de l'activitat, on hauria explicat als nens i nenes que estava fent un treball de la universitat i que ells en formarien part. A continuació, passaria a explicar-los tota l'activitat i finalment seleccionaria un infant perquè fos el primer que s'endugués el cançoner. La següent setmana, aquest mateix alumne ens presentaria una cançó, després escolliríem un altre alumne i tornariem a seguir el mateix procediment. Així, fins a arribar a la cinquena sessió on faríem l'última presentació i el tancament de l'activitat. Per altra banda, quant al racó, per poder-lo executar amb les mestres hauríem escollit quatre sessions seguides de racons. En la primera sessió, abans d'iniciar l'estona de racons, els hauria explicat el funcionament del racó i els hauria presentat tot el material. Finalment, en la quarta i última sessió, hauria demanat un petit retorn als infants sobre la seva experiència a partir de preguntes per tancar l'activitat.

3.3.5. Procés seguit per la selecció d'articles

Per elaborar la meva fonamentació teòrica principalment vaig basar-me en conceptes com: intel·ligències múltiples, educació musical o beneficis de la

música, tot enfocant-me en el que ens pot arribar a aportar la música des d'un vessant educatiu, en especial a les primeres edats. En el segon curs del grau, una mestra de música ens va encomanar llegir uns articles sobre un autor que em va cridar molt l'atenció, en Jordi Àngel Jauset Berrocal. Vaig començar a llegir més articles seus i algun llibre, com el que es titula *'La música distrae? Neuromúsica y educación'*, i a partir d'aquí vaig començar a interessar-me per la neurociència en relació amb la música. Abans d'això, no era conscient de la gran quantitat de beneficis que ens pot proporcionar el treball de la música des de ben petits, i crec que, com jo abans d'informar-me, la societat també ho desconeix. En especial al nostre país, com he anat dient al llarg de tota la recerca, crec que la música no té la consideració que mereix especialment en l'educació. Amb la meva experiència, encara que sigui curta, he pogut anar observant que en general a les escoles actuals falta més música. Per això, crec que cal potenciar-la i que els mestres som una de les principals peces a moure. Penso que, al cap i a la fi, oferir una millor educació als alumnes és el nostre deure, i si a partir de la música podem aconseguir-ho, crec que és suficient motiu de pes per posar-hi atenció i promoure una bona educació musical.

4. Resultats

4.1. Resultats del qüestionari

Si tot hagués anat com estava previst, hauria passat el qüestionari a moltes més persones, però com no va ser així, finalment me'l van respondre només 14 familiars. No és una mostra gaire significativa com per poder arribar a grans conclusions, però sí que es poden destacar algunes qüestions.

A la figura 1 podem veure com el 100% dels familiars creuen que la música és una àrea d'aprenentatge important.

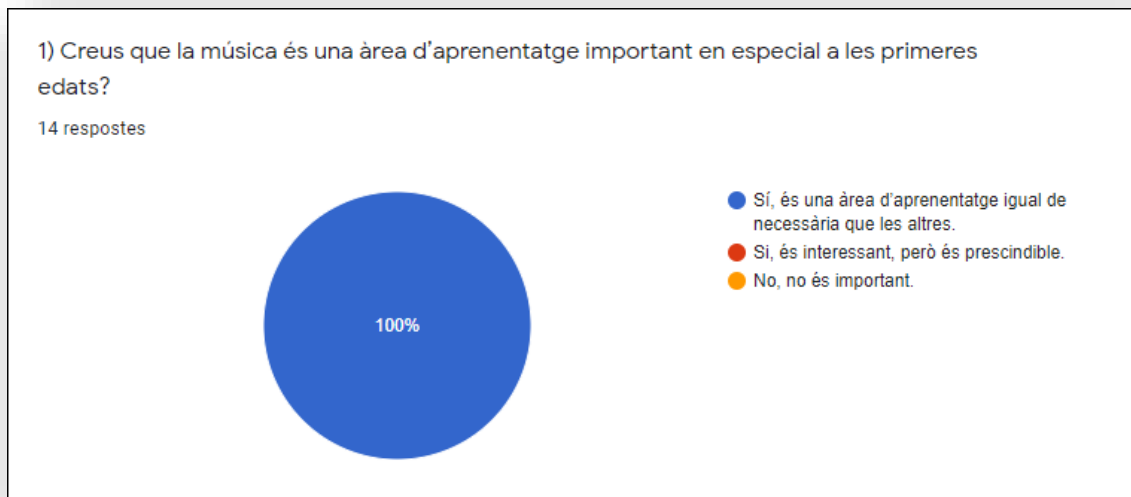

Figura 1. Resultats de la pregunta número u del qüestionari emprat.

A la figura 2 veiem que un 14,3% creuen que no és imprescindible però sí interessant i un altre 14,3% creuen que és una àrea totalment prescindible, dades que d'alguna manera es contradiuen amb l'anterior pregunta. Així i tot, el 71,4% restant que representa la majoria, creuen que la música no és prescindible, que és necessària.

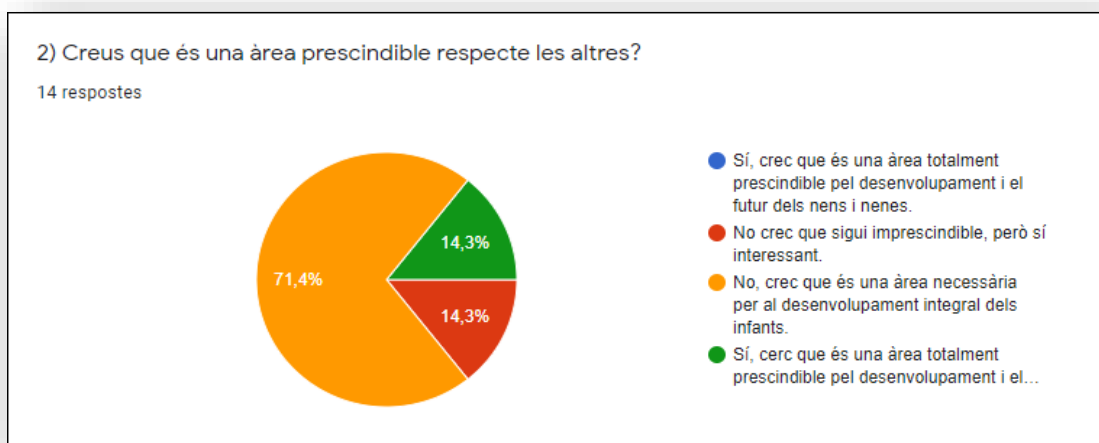

Figura 2. Resultats de la pregunta número dos del qüestionari emprat.

Tanmateix, en la figura 3 de la tercera pregunta es pot apreciar que la majoria situa la música en la mateixa posició que les altres disciplines, però hi ha un 21,4% que considera que hi ha altres àrees més importants.

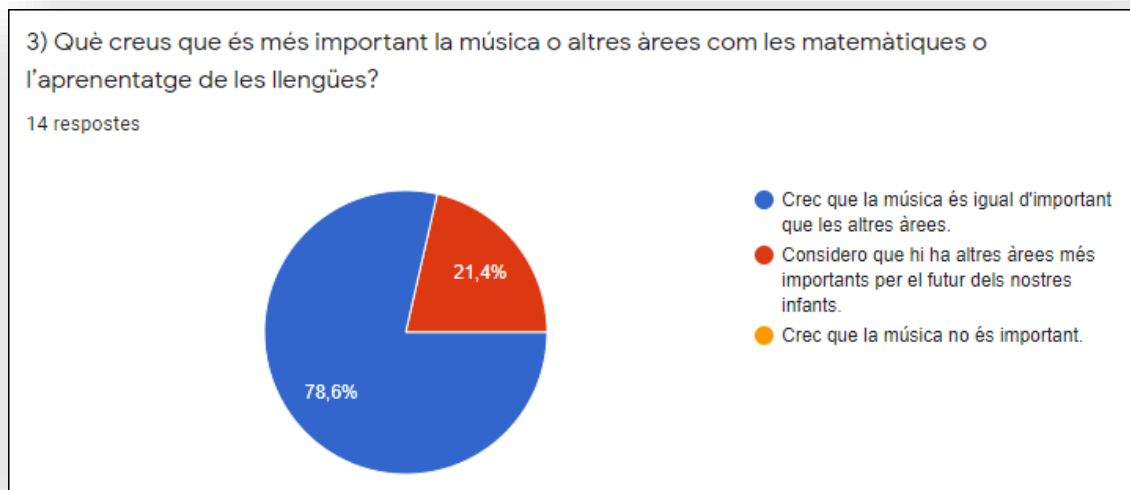

Figura 3. Resultats de la pregunta número tres del qüestionari emprat.

Seguint, a la figura 4 veiem que gairebé tothom creu que la música pot aportar molts beneficis als infants, però un 7,1% creu que aquesta pot ser beneficiosa només en certa mesura.

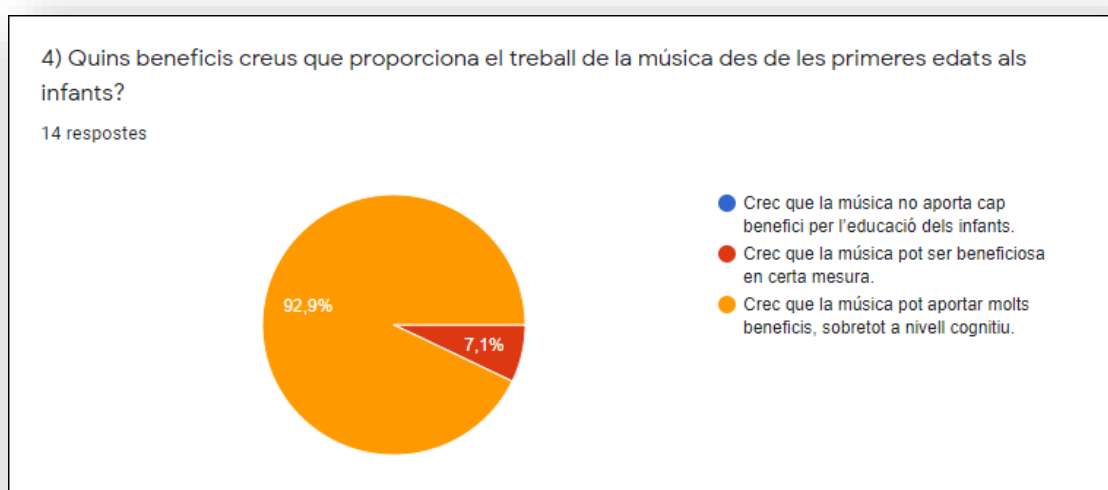

Figura 4. Resultats de la pregunta número quatre del qüestionari emprat.

En la figura 5 veiem com la majoria dels familiars considera que a través de la música es poden treballar diferents àrees, i el 14,3% restant desconeix si es pot fer o no.

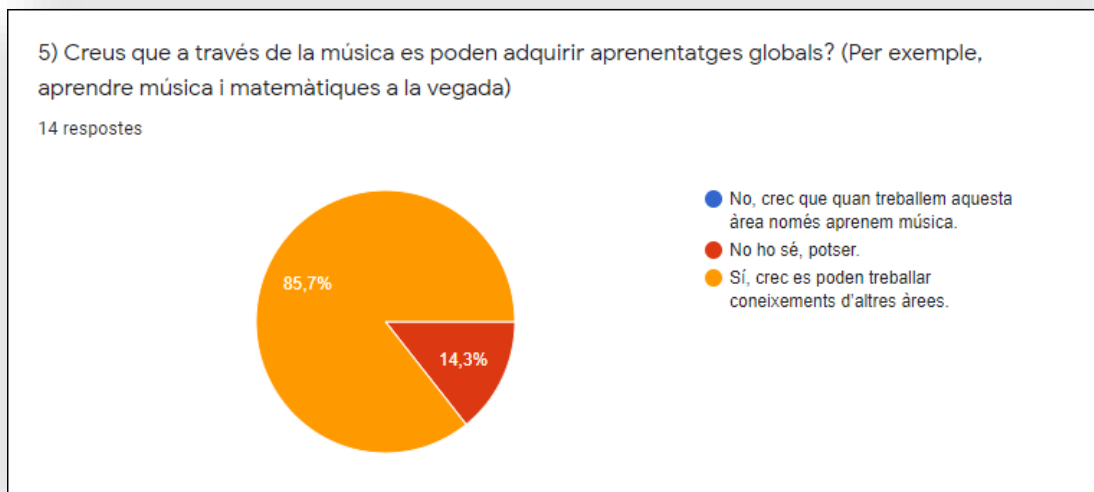

Figura 5. Resultats de la pregunta número cinc del qüestionari emprat.

Com veiem en la figura 6, la majoria de pares i mares creuen que no se li atorga prou valor a l'art musical, per contra un 14,3% creu que sí i l'últim 14,3% ho desconeix.

Figura 6. Resultats de la pregunta número sis del qüestionari emprat.

A la figura 7, podem veure que la majoria considera que la principal causa de la infravaloració de la música és per falta d'informació i coneixements, el 28,6% creu que és pel fet que les propostes musicals no són atractives, el 21,4% per la falta de pràctica musical, un altre 21,4% per la manca de formació i un 7,1% diu que no ho sap.

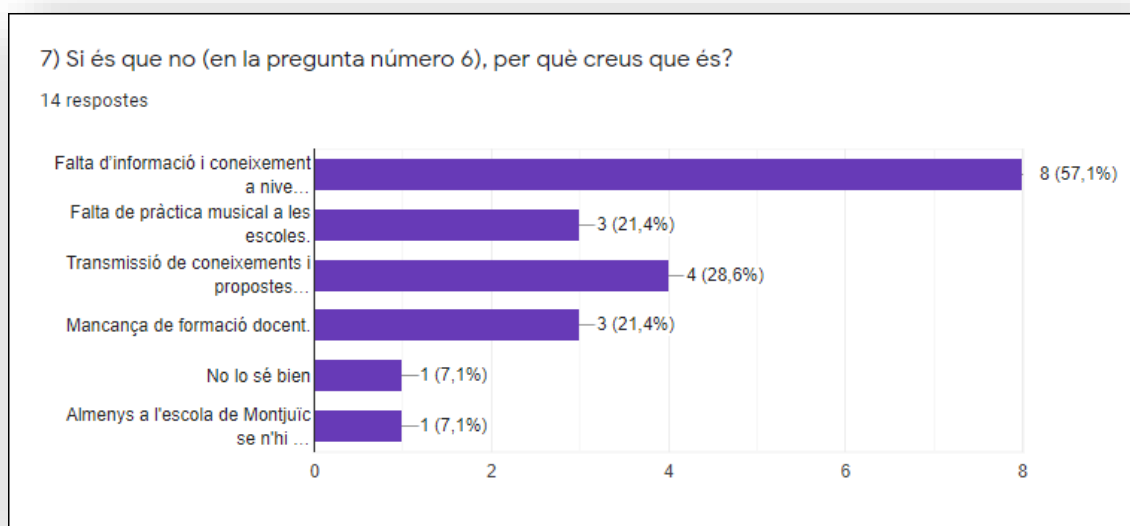

Figura 7. Resultats de la pregunta número set del qüestionari emprat.

A la figura 8 veiem que al 71,4% els agradaria participar en una activitat de música de l'escola, un 7,1% diu que no i un 21,4% diuen que els és indiferent.

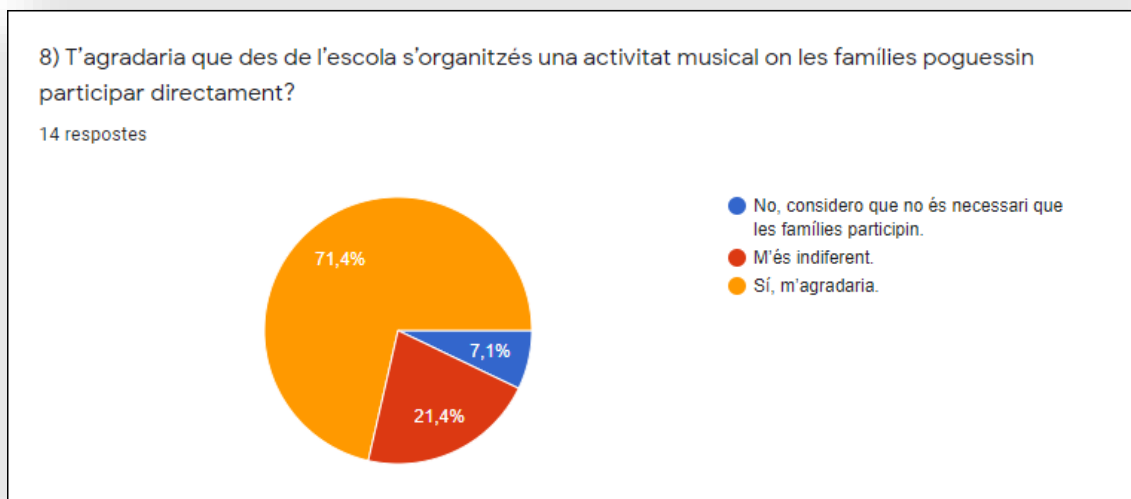

Figura 8. Resultats de la pregunta número vuit del qüestionari emprat.

A la figura 9 es pot apreciar com quasi tots familiars consideren que seria interessant aplicar una proposta com la meva, però un 7,1% creu que no és necessari i a l'altre 7,1% li és indiferent.

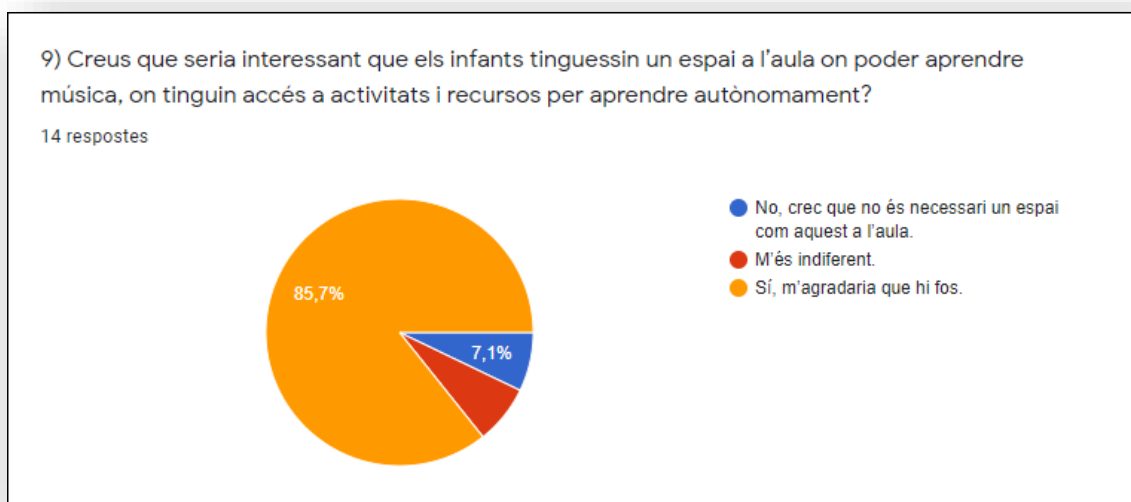

Figura 9. Resultats de la pregunta número nou del qüestionari emprat.

Tal com es mostra a la figura 10, el 64% diuen que els agradaria assistir a alguna reunió informativa sobre els beneficis de la música, un 28,6% diu que possiblement hi assistirien i un 7,1% no ho faria.

Figura 10. Resultats de la pregunta número deu del qüestionari emprat.

A la figura 11 veiem que al 71,4% els agradaria que s'organitzessin tallers per treballar la música conjuntament amb altres àrees, el 21,4% diuen que potser hi assistirien i el 7,1% restant diu que no.

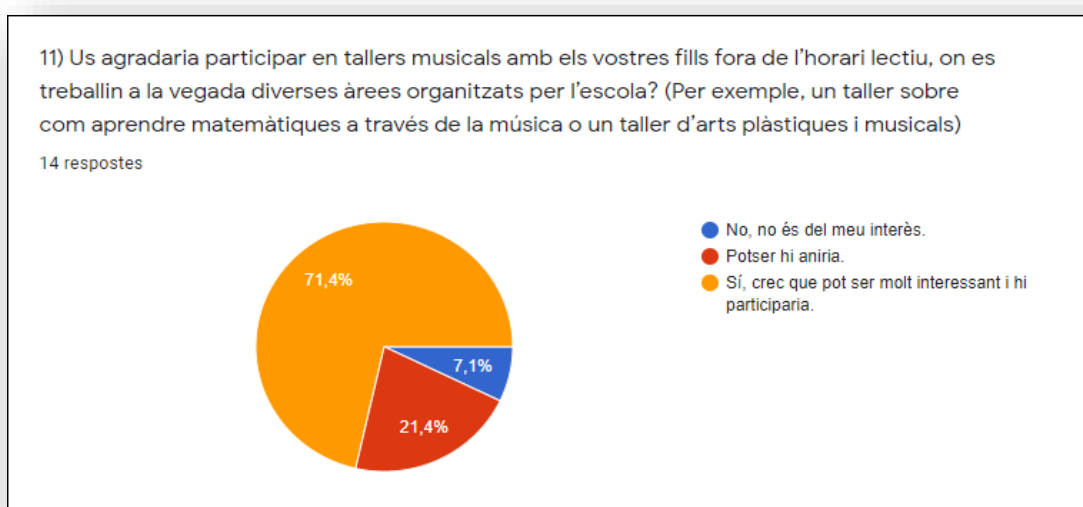

Figura 11. Resultats de la pregunta número onze del qüestionari emprat.

Les figures 12 i 13 fan referència a l'última pregunta, on els familiars van dir altres propostes per fer més música com fer concerts infantils, integrar la música en les activitats diàries dels infants i portar músics convidats a l'escola.

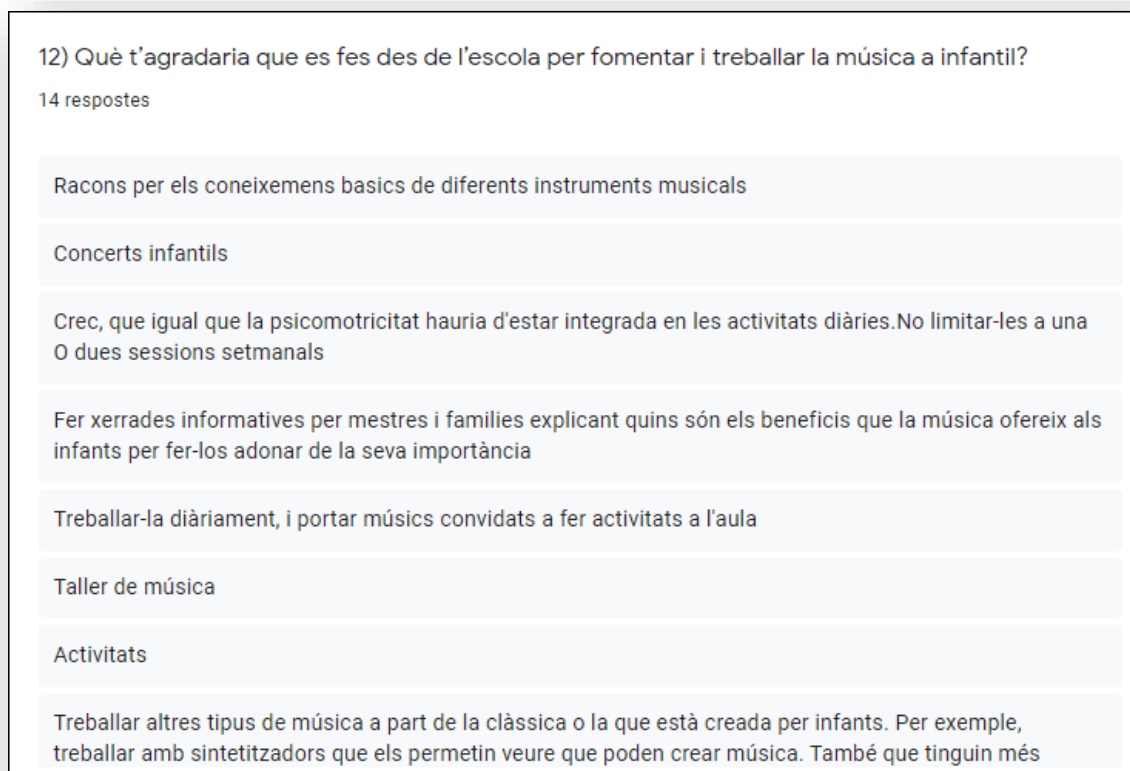

Figura 12. Resultats de la pregunta número dotze del qüestionari emprat.

Fer música.
Crec que actualment, ja s'està treballant en una bona línia.
Més hores de música, els nens i nenes ho necessiten i els hi agrada molt. Incorporar aprenentages de música a d'altres àrees del currículum (cançons sobre el que treballem, titelles, més música quan fem plàstica o mentre fem racons, tenir un racó de música o escoltar música mentre treballem).
Tenir més hores i espais dedicats a la música
Més hores i més implicació de tot el professorat
Ho deixo als professionals :)

Figura 13. Continuació dels resultats de la pregunta número dotze del qüestionari emprat.

En general, quasi tothom considera que la música és necessària en l'educació dels seus infants, però alguns familiars la consideren prescindible o innecessària. Els que consideren que és important creuen que no se li dóna prou importància, que cal una millora, i que els agradaria que a l'escola s'implementés una proposta com la meva. Així és que, tant pels que creuen que és important com pels que no, d'alguna forma aquestes dades mostren que la meva proposta dóna resposta a aquesta situació.

4.2. Resultats esperats de la implementació de la proposta

Si hagués implementat la meva proposta, principalment el que m'hauria agradat aconseguir és que els alumnes haguessin gaudit i que haguessin après alguna cosa. Només amb què haguessin adquirit un sol nou aprenentatge, ja estaria satisfeta. Pel que fa a l'activitat del cançoner, m'hauria agradat que tant infants com famílies haguessin participat i que hi hagués hagut varietat de cançons. Quant al racó, fonamentalment m'hauria agradat despertar la curiositat i les ganes d'aprendre amb els diferents recursos i materials. Tanmateix, referent a la meva implementació, com m'ha passat altres vegades, en les primeres sessions m'hauria sentit una mica insegura per la falta d'experiència i per la desconeixença de l'eficàcia de les activitats. Però a poc a poc hauria anat agafant

més confiança i seguretat i segurament hauria notat una millora progressiva al llarg de tota l'aplicació pràctica.

4.3. Resultats globals de tot l'estudi

Després de fer la recerca, en la figura 14 podem veure els conceptes que per mi defineixen la seva essència.

Figura 14. Esquema dels conceptes que defineixen l'essència de la recerca.

En el quadre 1 podem veure definits els conceptes claus que ressalten en aquesta recerca.

Teoria de les intel·ligències múltiples Segons Gardner (1987)	- Tots tenim set intel·ligències. La intel·ligència musical, l'espacial, la lingüística, la cinestèsica-corporal, la logicomatemàtica, l'intrapersonal i l'interpersonal.- Totes elles són independents i igual d'importantes, i és un error en l'educació entronar la intel·ligència logicomatemàtica i la lingüística, i oblidar la resta.

Intel·ligència musical Segons Gardner (1987)	- És la capacitat de percebre, discriminar, transformar i expressar les formes musicals. Inclou la sensibilitat al ritme, al to i al timbre.- Aquesta sorgeix a edats molt primerenques i es relaciona amb les habilitats de percebre, distingir, transformar i expressar formes musicals. Es manifesta en executar un instrument, en cantar i en escoltar o compondre música.
Educació de qualitat Segons Gardner (1987)	- Les habilitats del pensament són un requisit per aspirar a una educació de qualitat.- No tots tenim els mateixos interessos ni capacitats, tampoc tots aprenem de la mateixa forma ni ningú pot aprendre tot el que ha d'aprendre.- Sabent això, és absurd que tots els alumnes aprenguin de la mateixa manera.
Aprenentatge interdisciplinar Segons Corbacho (2017)	- L'objectiu d'aquest és desenvolupar habilitats que permetin travessar les fronteres disciplinàries i integrar el coneixement de dues o més disciplines per explicar un fenomen, resoldre un problema, crear un producte o plantejar una nova pregunta. (Boix Mansilla i Duraisingh, Spelt et al., citats per Corbacho, 2017)- Per fomentar-lo cal aplicar pràctiques que emfatitzen l'exploració, la participació activa i els processos integratius. (Klein, Lyall et al.; Chen, Hsu i Wu, citats per Corbacho, 2017)

Quadre 1. Quadre dels conceptes claus de la recerca.

Pel que fa als aspectes metodològics, m'agradaria destacar que també he après a utilitzar la metodologia d'investigació-acció. Aquesta permet expandir els coneixements sobre un tema determinat i generar respostes a problemàtiques

entorn a un interrogant o una temàtica d'interès (Colmenares, 2012). Tal com es pot veure en la figura 15, el procediment que cal seguir i que he anat seguint és el següent:

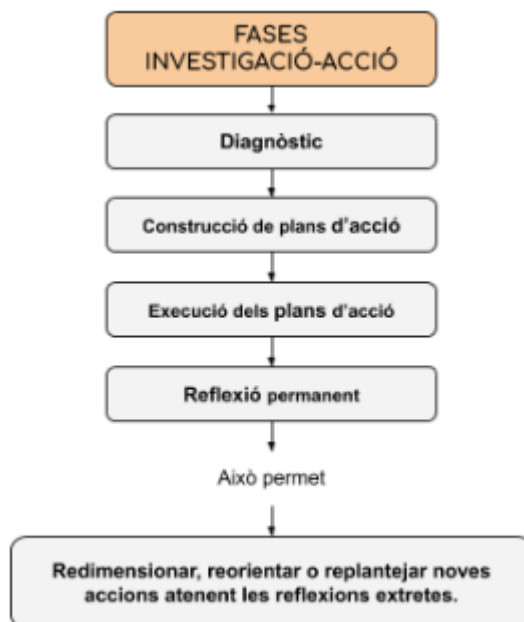

Figura 15. Esquema de les fases de la metodologia d'investigació-acció proposades per Colmenares (2012).

Pel que fa a la proposta d'acció, com no vaig poder implementar-la, vaig demanar l'opinió del meu plantejament a les meves mentores i a l'especialista de música (Annex e) i aquests van ser els resultats:

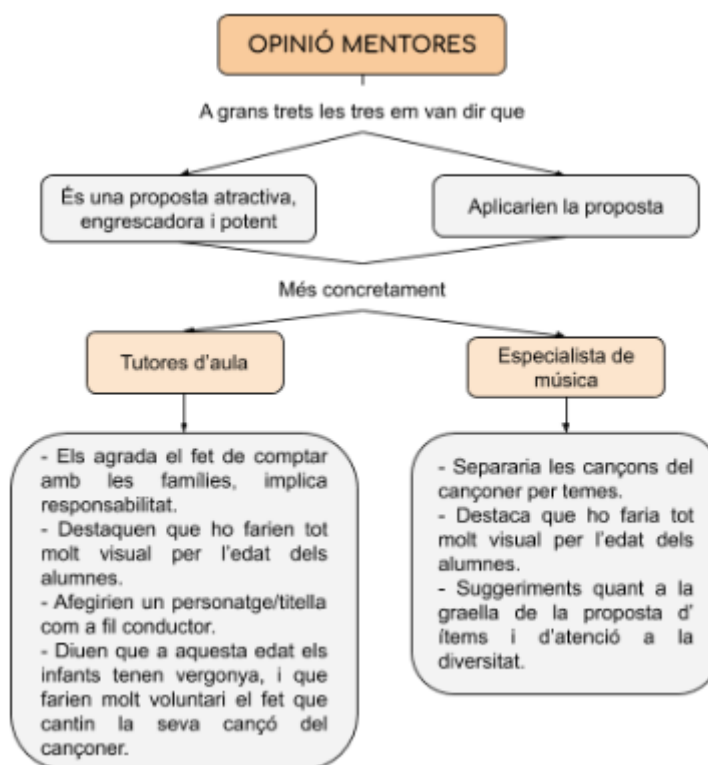

Figura 16. Esquema de l'opinió de les tutores de P4 i de l'especialista de música de l'Escola Montjuïc de Girona.

L'opinió de les meves mentores m'ha ajudat a aportar objectivitat a la meua proposta i a poder-la millorar tenint en compte les seves recomanacions, en especial la incorporació d'un titella com a fil conductor, m'agrada molt la idea.

5. Discussió i conclusions

5.1. Assoliment objectius

A causa de la situació actual de crisi sanitària i decret d'estat d'alarma, he obtingut una petita mostra sobre la qual no es poden treure grans conclusions, però amb els resultats he vist que, malgrat que la majoria de familiars creuen que l'estudi de la música és necessari, hi ha pares i mares que creuen que no. A més, els progenitors que consideren la música com una àrea important, la majoria han respost que cal donar més valor, que cal una millora. Així és que, d'alguna forma les dades donen resposta a les meves expectatives inicials i atorguen sentit a la meua recerca. Considero que falta apreci per la música i, encara que sigui a molt petita escala, ho he pogut provar.

5.2. Resultats del treball a partir del marc teòric i de la metodologia

La recerca científica i la metodologia que he utilitzat m'han permès justificar i desenvolupar el meu treball. M'han ajudat a donar certa validesa i a tenir una base sobre la qual anar construint tot l'estudi amb coherència. Tanmateix, vull afegir que ha estat la primera vegada que he fet un treball d'aquesta mena, i anar seguint el procés metodològic d'investigació-acció m'ha ajudat a saber quins passos havia d'anar seguit per desplegar la meva idea. Això m'ha ajudat a anar pas per pas, sense perdre els nervis, especialment en els moments més feixucs, però sobretot m'ha ajudat a gaudir del procediment d'aquesta feina.

5.3. Implicacions teòriques, didàctiques i/o educatives

Com diuen Fuster i Marina (2015), l'educació dels infants consisteix en la formació del seu cervell, en la formació de xarxes de memòria i coneixement, organitzats jeràrquicament des del més concret fins al més abstracte. És a dir, té molt a veure amb el desenvolupament de les habilitats cognitives. Segons la UNESCO (citada per Benarós, Lipina, Segretin, Hermida i Colombo, 2010) la neurociència relaciona la biologia del sistema nerviós amb les ciències humanes, socials i exactes, que en conjunt contribueixen al benestar humà. Continuen explicant que aquesta ciència contribueix a tenir en compte les habilitats cognitives, emocionals, motivacionals i psicològiques a l'hora de proporcionar aprenentatges. Per fer-ho, proposen el treball interdisciplinari, pràctica que permet treballar dues o més àrees del coneixement a la vegada per fomentar un desenvolupament integral. Tot això, a més de justificar i donar sentit a la meua proposta, m'ajuda a reafirmar la idea que com a mestres hem d'estar constantment formant-nos per vetllar per una educació de qualitat que ajudi a formar individus autònoms i complets.

5.4. Limitacions del treball i propostes de millora

Una de les principals limitacions ha estat el fet d'aturar el període de pràctiques a causa de la situació excepcional de pandèmia i no haver pogut implementar la proposta d'acció. Si tot hagués anat amb normalitat, hauria pogut executar les activitats i comprovar la seva validesa. També hauria fet més qüestionaris, tant a més familiars com també a mestres i personal no docent i, així, hauria pogut

contrastar més opinions i arribar a conclusions més contundents. Tanmateix, crec que és una limitació el fet de fer el TFG en un període de temps tan limitat, i a la vegada estar assistint tantes hores al centre de pràctiques. Potser seria bo allargar el període de pràctiques i de dedicació al TFG tot modificant els horaris. Per exemple, podríem dedicar tot un curs al pràcticum i al TFG, assistir a l'escola només als matins, ja que crec és el moment del dia més important, i, així, podríem veure l'evolució de tot un curs i fer investigacions de major qualitat.

5.5. Propostes per a futures recerques.

Si en un futur pogués seguir amb la investigació, per arribar a resultats més fiables i fer-ho més transferible, realitzaria una recerca molt més ampla. És a dir, faria molts més qüestionaris, faria entrevistes a mestres i especialistes de música, en neurociència i en intel·ligències múltiples i investigaria molt més sobre els beneficis de la música i els processos metodològics. Tanmateix, aplicaria diverses vegades la proposta per valorar-la i millorar-la. Inclús, després d'investigar més a fons, dissenyaria altres propostes d'intervenció per assolir el meu objectiu de recerca.

5.6. Implicacions ètiques del treball

Quant a qüestions ètiques, cal dir que aquest projecte no es pot abordar sense tenir en compte que implica tenir contacte amb les famílies i seguir uns hàbits, i que com ha docents hem de tenir cura amb això. Aquesta proposta també té en compte la interculturalitat, perquè permet recollir totes les cultures i interessos dels infants i famílies. Tanmateix, una de les altres qüestions que aquesta recerca també contempla en certa mesura i que crec que cal prestar especial atenció és que no tothom té el mateix accés a la cultura. Ja que, té molt a veure amb l'estatus socioeconòmic de les famílies i avui dia aquest és molt divers. Per això, em qüestiono si el fet que l'accés a la cultura sigui un privilegi en la nostra societat, és un dels principals motius pels quals la música és un bé cultural infravalorat.

5.7. Conclusió final

Com a conclusió final, extrec que donar-li la valoració que es mereix a la música i incloure-la en el dia a dia dels infants, recau en el fet de perseguir una millor educació. Crec que els mestres som un dels principals responsables per fer-ho, però que la societat i la política també tenen molt a veure. El nostre sistema educatiu, segons el meu punt de vista i comparant-lo amb el d'altres països, està poc evolucionat. La formació dels docents també, i crec que cal posar-hi especial atenció, perquè considero que per ser un bon mestre, a més de tenir coneixements, s'ha de ser bona persona i això cap examen ho comprova. Per tot això, considero que cal un canvi social però, sobretot, polític. Crec que tant l'educació com la sanitat són els principals motors d'un país, i com hem pogut comprovar amb aquesta situació de pandèmia, si no es cuiden, és impossible que un país pugui seguir endavant amb èxit.

Per últim, m'agradaria insistir en el fet que amb aquest estudi no pretenc elevar la música per sobre de tot, sinó posar-la al mateix nivell de les altres àrees i donar el millor per als nostres alumnes. Crec que com a mestres podem fer molt per aconseguir-ho, que una millor educació és possible, perquè tal com deia Miquel Martí i Pol (1981) "Tot està per fer i tot és possible".

6. Referències

- Albertín, P., Carabuja, T. i Villar, E. (2018). El diari de camp com a eina per a l'estudiant de pràctiques. *Educat* núm. 1. <https://www.educat.cat/blog/el-diari-de-camp-com-a-eina-per-a-lestudiant-de-practiques/>
- Alsina, P. (1997). *El área de educación musical, propuestas para aplicar en el aula* (5a edició, 2002). Barcelona: Editorial Graó (110).
- Benarós, S.; Lipina, S.J.; Segretin, M.S.; Hermida, M.J. i Colombo, J.A. (2010), "Neurociencia y educación: hacia la construcción de puentes interactivos", en *Revista de Neurología*, 3, 179-186.
- Bernal, J. (1999). *La formación musical del maestro especialista en educación infantil*. [Versió electrònica]. Revista Eufonía 15. Recuperat de: <http://files.musicainfantil.webnode.com/200000014-4401d44fbb/tema1%20art%C3%ADculo1.pdf>
- Bernal, J. i Calvo, M.L. (2000). *Didáctica de la música: La expresión musical en la educación infantil*. Málaga: Editorial Aljibe.
- Casas, M. V. (2001). ¿Por qué los niños deben aprender música? *Colombia Médica*, 32(4), 197- 204.
- Colmenares, A. M. (2012). Investigación-acción participativa: Una metodología integradora del conocimiento y la acción. Voces y Silencios: *Revista Latinoamericana de Educación*, 3(1), 102-115. Recuperat de <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4054232>
- Corbacho, A. M. (2017). El aprendizaje interdisciplinario, intensivo e integrado como herramienta para el desarrollo de conocimientos, habilidades y aptitudes en estudiantes de grado. *INTERdisciplina*, 5(13), 63-85. <http://revistas.unam.mx/index.php/inter/article/view/62384>
- Espeso, P. (2018). 25 apps para crear música. *Revista Educación* 3.0. <https://www.educaciontrespuntocero.com/recursos/apps-aprender-musica-tableta/>

- Fuster, J. M. i Marina, J.A. (2015). Diálogo entre neurociencia y educación. *Participación educativa*, 4(7), 6-11.
- Gardner, H. (1987). *La Teoría de las Inteligencias Múltiples*. Mèxic: Fons de Cultura.
- Generalitat de Catalunya (2016). Currículum i orientació. Educació infantil (Segon Cicle). Barcelona, España: Departament d'Ensenyament.
- Jauset, J. A. (2016). Música, movimiento y neuroplasticidad. *Eufonía: Didáctica de la música*, 67, 19-24.
- Maestre, A. (2009). Familia y Escuela. Los pilares de la educación. *Revista digital innovación y experiencias educativas*, 14, 1-11.
- Martí i Pol, M. (1981). Ara mateix, Barcelona: Edicions del Mall. L'àmbit de tots els àmbits, 19.
- Montoro, M. P. (2004). *44 juegos auditivos: Educación musical en Infantil y Primaria*. Madrid: Editorial CCS.
- Rojas, I. (2009). La música y la estimulación temprana. *Revista Escena*, 65(2), 35-43.
- Sarget, M. A. (2003). La música en la educación infantil. Estrategias cognitivo-musicales. *Ensayos: Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, 18, 197-209.

7. Annexos

a. Qüestionari emprat.....	39
b. Graella de la proposta d'intervenció.....	42
c. Graella d'observació de la proposta.....	43
d. Plantilla del diari de camp.....	44
e. Qüestionari mentores i especialista de música.....	45

a. Qüestionari emprat

Qüestionari a les famílies de P4 de l'Escola Montjuïc

Hola, famílies. Sóc la Mireia Coll, practicant de l'escola i alumna del 4rt curs del Grau de Mestre d'Educació Infantil en menció de música a la Universitat de Girona i estic fent el meu Treball de Final de Grau sobre la importància i el valor que té i se li dona a la música en l'educació dels infants, especialment en l'etapa d'infantil. És per això que, per realitzar el meu estudi, a més de la recerca que estic realitzant, m'agradaria poder saber què penseu les famílies de l'escola sobre aquesta àrea de coneixement, i a partir d'aquí dissenyar una proposta d'acció. Us prego màxima sinceritat, em serà de gran ajuda.

Moltes gràcies per la vostra col·laboració

1. Creus que la música és una àrea d'aprenentatge important en especial a les primeres edats?

- Sí, és una àrea d'aprenentatge igual de necessària que les altres.
- Si, és interessant, però és prescindible.
- No, no és important.

2. Creus que és una àrea prescindible respecte les altres?

- Sí, crec que és una àrea totalment prescindible pel desenvolupament i el futur dels nens i nenes.
- No crec que sigui imprescindible, però sí interessant.
- No, crec que és una àrea necessària per al desenvolupament integral dels infants.

3. Què creus que és més important la música o altres àrees com les matemàtiques o l'aprenentatge de les llengües?

- Crec que la música és igual d'important que les altres àrees.
- Considero que hi ha altres àrees més importants per el futur dels nostres infants.
- Crec que la música no és important.

4. Quins beneficis creus que proporciona el treball de la música des de les primeres edats als infants?

- Crec que la música no aporta cap benefici per l'educació dels infants.
- Crec que la música pot ser beneficiosa en certa mesura.
- Crec que la música pot aportar molts beneficis, sobretot a nivell cognitiu.

5. Creus que a través de la música es poden adquirir aprenentatges globals? (Per exemple, aprendre música i matemàtiques a la vegada)

- No, crec que quan treballem aquesta àrea només aprenem música.
- No ho sé, potser.
- Sí, crec es poden treballar coneixements d'altres àrees.

6. Creus que avui dia se li dóna la importància que mereix a la música, tant a nivell educatiu com social?

- Sí, crec que se li dóna la importància que mereix.
- No ho sé.
- No, crec que no se li dóna prou importància.

7. Si és que no, per què creus que és?

- Falta d'informació i coneixement a nivell social
- Falta de pràctica musical a les escoles.
- Transmissió de coneixements i propostes educatives massa teòriques i poc lúdiques i atractives.
- Falta de formació docent.
- Altres (donar espai per respondre obertament)

8. T'agradaria que des de l'escola s'organitzés una activitat musical on les famílies poguessin participar directament?

- No, no és necessari que les famílies participin.
- M'és indiferent.
- Sí, m'agradaria.

9. Creus que seria interessant que els infants tinguessin un espai a l'aula on poder aprendre música, on tinguin accés a activitats i recursos per aprendre autònomament?

- No, crec que no és necessari un espai com aquest a l'aula.
- M'és indiferent.
- Sí, m'agradaria que hi fos.

10. Us agradaria poder assistir a alguna reunió informativa organitzada pel centre escolar sobre els beneficis de la música?

- No, no és del meu interès.
- Potser hi assistiria.
- Sí, m'agrada la idea i hi assistiria.

11. Us agradaria participar en tallers musicals amb els vostres fills fora de l'horari lectiu, on es treballin a la vegada diverses àrees organitzats per l'escola? (Per exemple, un taller sobre com aprendre matemàtiques a través de la música o un taller d'arts plàstiques i musicals)

- No, no és del meu interès.
- Potser hi aniria.
- Sí, crec que pot ser molt interessant i hi participaria.

12. Què t'agradaria que es fes des de l'escola per fomentar i treballar la música a infantil?

(Resposta oberta)

b. Graella de la proposta d'intervenció

UNITAT DIDÀCTICA		CREEM EL NOSTRE PROPI CANÇONER													
AREES		CURS					DURADA				PERIODE				
Descoberta de l'entorn		P4					Tantes sessions com alumnes				Tot el curs				
JUSTIFICACIO															
El principal objectiu d'aquesta proposta és donar un espai a la música a l'aula d'infantil. Al llarg de tota la meua experiència com a estudiant del camp de l'educació he anat veient que, tot i que la música és present a les aules de les nostres escoles catalanes, en general no se li dona la importància que mereix, i inclús en alguns centres aquesta disciplina gairebé no és present. Aquesta àrea, juntament amb la dansa i les arts plàstiques, molt sovint queda per sota d'altres com les llengües o les matemàtiques que acostumen a considerar-se superiors. Tal com molts experts justifiquen, la música és una àrea igual d'important en el procés d'ensenyament-aprenentatge dels nostres alumnes, i que en especial en les primeres edats ha d'estar present. Principalment proporciona molts beneficis a nivell cognitiu i permet construir aprenentatges interdisciplinaris i significatius. Per aquesta raó, doncs, crec que és tasca dels mestres donar valor i presència a la música a partir de propostes innovadores, lúdiques i atractives per als infants.															
OBJECTIUS D'APRENTATGE				CAPACITATS QUE ES DESENVOLUPEN Les capacitats estan en eixos									CRITERIS D'AVALUACIÓ		
				E1			E2			E3					E4
				1	2	3	4	5	6	7	8	9			
1. Fomentar l'atenció i l'escolta activa dels infants.								X						1. Mostrar atenció i mantenir una actitud participativa durant l'activitat.	
2. Despertar la curiositat i interès per la música.										X				2. Mostrar curiositat i interès per la música a través de l'activitat.	
3. Fomentar la creativitat i l'expressivitat a través de la música.								X						3. Expressar les idees i sensacions a través de la música.	
CONTINGUTS D'APRENTATGE															
DESCOBERTA DE L'ENTORN															
- Escolta i interpretació															
DESCOBERTA D'UN MATEIX I DELS ALTRES															
- Expressió de les pròpies idees i emocions a través de la música.															
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT						CRITERI D'AVALUACIÓ		MATERIALS I RECURSOS		GESTIO ALUMNAT	CAPACITATS I EIXOS				
SESSIO 1		1	1	Presentació de l'activitat: El nostre cançoner			1, 2 i 3		- Cançoner i altres elements i suports musicals		Tot el grup	E2 5 i E3 7			
SESSIO 2		2	2	Primera cançó			1, 2 i 3		- Cançoner i altres elements i suports musicals		Tot el grup	E2 5 i E3 7			
SESSIO 3		3	3	Segona cançó			1, 2 i 3		- Cançoner i altres elements i suports musicals		Tot el grup	E2 5 i E3 7			
[...]		4	4	[...]			1, 2 i 3		- Cançoner i altres elements i suports musicals		Tot el grup	E2 5 i E3 7			
ULTIMA SESSIO		5	5	Última cançó i tancament de l'activitat			1, 2 i 3		- Cançoner i altres elements i suports musicals		Tot el grup	E2 5 i E3 7			
METODOLOGIA						ATENCIÓ A LA DIVERSITAT									
Per dur a terme aquesta activitat ho farem en gran grup.						No hi ha cap alumne amb necessitats educatives especials a l'aula de P4, però en el cas que sí, realitzaria les pertinents adaptacions.									
GESTIO DEL TEMPS I DE L'ESPAI						PROCEDIMENTS I INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ									
Realitzarem l'activitat a l'aula de referència, a l'espai d'assemblea, que és un espai ampli on podem seure en mig cercle i l'infant que ensenya la cançó se situa al mig i la resta de nens i nenes el poden veure. Aquesta activitat es realitzarà setmanalment, tantes vegades com alumnes hi hagi a l'aula. És a dir, cada setmana ho farà un alumne fins que ho hagin fet tots. Cada sessió durarà entre 15/20 minuts aproximadament.						Per avaluar aquesta proposta ho farem a través de l'observació, i per prendre constància realitzarem algunes anotacions. A més, tindrem el cançoner on els infants deixaran constància de les seves propostes i també gravarem en vídeo les intervencions dels infants per poder examinar-les amb més detall posteriorment.									
INTERDISCIPLINARIETAT						US DE LES TAC			EIXOS TRANSVERSALS						
Amb aquesta unitat didàctica es treballaran diferents àrees perquè el que busca és treballar principalment la música però també treballar continguts d'altres àrees, com la comunicativa o inclús la psicomotriu.						Principalment utilitzarem una grabadora de vídeo per enregistrar les diferents intervencions, i al llarg d'aquestes és possible que s'utilitzin altres recursos TAC.			Sí, en tractar-se d'una activitat interdisciplinària es treballen els eixos transversals, com el de: educació per la convivència o per la coeducació.						

c. Graella d'observació de la proposta

AVALUACIÓ CANÇONER I RACÓ MUSICAL				
NOM ALUMNE/A:				
CANÇONER	ÍTEM:	SÍ	NO	OBSERVACIONS:
	Es mostra participatiu/a?			
	Mostra interès per la proposta?			
	Posa en pràctica l'escolta activa durant les explicacions i interpretacions?			
	Mostra respecte pels altres companys i companyes?			
RACÓ	Es mostra participatiu/a?			
	Mostra interès per la proposta?			
	Mostra interès per quelcom en especial? Per a què?			
	Manté un treball i joc cooperatiu amb els altres infants?			
	Experimenta amb les qualitats del so?			
	Treballa i experimenta amb tot el material que té al abast? O gairebé sempre utilitza el mateix?			
	Mostra respecte pels companys, els objectes i materials de l'espai?			

d. Plantilla del diari de camp

Setmana	
Dates	
Tema principal observat	
Observacions	
Reflexió	
Referències	

e. Qüestionari mentores i especialista de música

Preguntes orientatives per demanar el retorn de la meva proposta:

- 1. Què et sembla la meva proposta, creus que és apropiada?**

- 2. La veus viable?**

- 3. L'aplicaries?**

- 4. Quines dificultats veus?**

- 5. Què milloraries?**